

hij ging accoord met een omzetprovisie voor de n.v. Balta van 1% – daaruit moesten alle onkosten betaald worden plus zijn persoonlijke vergoeding die op maximaal f 75 000 bepaald werd. Met dat al gaf de nieuwe taak die Heymann in zijn dwangpositie aanvaard had, hem toch wel een onbehagelijk gevoel – wij hebben de indruk dat hij het eigenlijke werk, d.w.z. het contact met de inkopers, bij voorkeur aan twee andere Duits-Joodse emigranten overliet die minder scrupules kenden: Heinz Bandermann en Max Fleischmann.

Bandermann, een *Halb-Jude*, was in Berlijn waar hij compagnon was geweest in een textielfirma, een tijdlang lid geweest zowel van de NSDAP als van de SS totdat hij wegens zijn afkomst uit beide organisaties geroyeerd was; het schijnt dat hij eerst begin '40 naar ons land kwam, waar hij in Den Haag Heymann bij toeval ontmoette; op diens uitnodiging ging hij voor de *Blau-Aktion* werken, aanvankelijk onder zijn eigen firmanaam: Heinz Bandermann. Fleischmann was een *Volljude*; hij was in Essen verkoopleider geweest van een schoenfabriek, had daar na de afkondiging van de Neurenberger wetten (september '35) zijn omgang met een niet-Joods meisje voortgezet, vernam in de herfst van '36 dat hem arrestatie dreigde, vluchtte naar Nederland, huwde in Londen met het meisje dat hem nagereisd was, en keerde toen naar ons land terug waar hij een firma oprichtte die in hoofdzaak rubberhakken in de handel bracht; het ijzeren zoolbeslag voor die hakken betrok zijn firma van de n.v. Balta – vandaar de relatie tussen Fleischmann en Heymann. Fleischmann werd eerst in maart '42 bij de *Blau-Aktion* betrokken; hij werd in die maand in Amsterdam door de *Sicherheitspolizei* gearresteerd, wellicht op grond van de uit '36 daterende denunciatie, maar Veltjens kreeg hem op verzoek van Heymann vrij en Fleischmann trad toen bij de firma Heinz Bandermann als chef de bureau in dienst. Toen enkele weken later de Jodenster in ons land werd ingevoerd, werd bepaald dat Fleischmann en drie van de door Heymann aangetrokken Joodse inkopers de ster niet behoeften te dragen: zij werden dus bij de kleine groep van de *Blaue Reiter* ingedeeld. Bandermann viel als *Halb-Jude* buiten de Jodensterregeling; dat Heymann, die vier Joodse grootouders had, niet ook een *Blaue-Reiter*-geval werd, zien wij als een sterke aanwijzing dat hij op grond van een vóór '40 in Duitsland voor hem getroffen regeling niet als Jood gold. Men moet wel aannemen dat Heymann ook niet deelgenomen heeft aan de algemene Jodenregistratie krachtens verordening 6/41. Het feit van zijn Joodse afkomst was intussen bij de Duitsers met wie hij te maken kreeg, vrij algemeen bekend en Heymann wist dat de principiële Jodenvervolgers er van op de hoogte waren dat hij een Jood was – misschien voelde hij zich door de uitzonderlijke protectie die hij genoot, wel extra bedreigd. In feite hing zijn